

Onderzoek:

#MeToo op muziekfestivals

Juni 2018

Over dit onderzoek

Aan het onderzoek onder het jongerenpanel van EenVandaag deden 1086 jonge mensen mee in de leeftijd van 16 tot en met 34 jaar die recentelijk één of meer muziekfestivals hebben bezocht. Het online onderzoek vond plaats van 6 tot en met 13 juni 2018. De resultaten zijn na weging representatief voor vijf variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, regio en stemgedrag.

De resultaten van dit onderzoek worden gebruikt in de uitzendingen van EenVandaag en door de jongerenplatforms van NPO3.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met lotte.kamphuis@eenvandaag.nl

Samenvatting

'Helft vrouwelijke festivalbezoekers maakt #MeToo mee'

Eén op de vijf vrouwelijke festivalgangers past kleding of gedrag aan

Bijna de helft van de jonge vrouwelijke festivalbezoekers (48%) heeft ongewenst seksueel gedrag meegemaakt op festivals, wat ze zelf de grens over vinden gaan. Het gaat hierbij vooral om ongewenste aanraking op borsten en/of billen (35%), ongewenste seksuele opmerkingen (33%) of voorstellen (18%). Dat blijkt uit onderzoek van 3Vraagt, onderdeel van het EenVandaag Opiniepanel, in samenwerking met Festileaks. In totaal werden er 1086 jonge festivalgangers tussen de 16 en 34 jaar ondervraagd.

"In de menigte voor het podium ineens een stevige hand in je kruis voelen. Tegen de tijd dat je om kunt draaien is de persoon verdwenen", vertelt een deelnemster. Veel ondervraagde vrouwen geven aan dat het niet eenmaal, maar vaker gebeurt: *"Ik heb al honderd verschillende vervelende opmerkingen gehoord en heb op zeker vijftig verschillende manieren een hand op mijn lichaam gevoeld die daar niet thuishoort."* Van de ondervraagde mannen geeft bijna één op de tien (9%) aan dat ze te maken hebben gehad met gedrag dat hun grenzen overschreed.

Niet te uitdagend kleden of alleen rondlopen

Opvallend is dat één op de vijf vrouwen (22%) zegt bewust haar eigen gedrag aan te passen om te voorkomen dat ze te maken krijgen met ongewenst seksueel gedrag. Bijvoorbeeld door zich niet te schaars te kleden en niet alleen rond te lopen.

Lees ook: <https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/intimidatie-op-festivals-ik-laat-geen-decollete-meer-zien/>

Behoeft aan (online) meldpunt op festivalterrein

Volgens de jonge festivalbezoekers kunnen festivalorganisaties betere maatregelen nemen om seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Zo kan de organisatie een duidelijk meldpunt creëren op het festivalterrein (44%) of online via de festival app of WhatsApp (32%), kunnen er meer beveiligers 'in burger' worden ingezet (35%) en moeten de gevolgen van grensoverschrijdend gedrag duidelijker worden gecommuniceerd op het festivalterrein (30%).

De meeste ondervraagden die een incident meemaakten geven aan geen melding te hebben gedaan bij de organisatie. Vaak omdat ze dachten dat het incident niet erg genoeg was of omdat ze het idee hadden dat de dader toch niet gepakt zou worden.

1. Festivals algemeen

Een muziekfestival, dat soms meerdere dagen duurt, is een evenement waarbij meerdere artiesten live optreden voor een publiek. Het muziekgenre kan per festival verschillen, van popmuziek tot EDM.

Welk festival / welke festivals heb je in de afgelopen vijf jaar bezocht in Nederland?

Festivals die deelnemers bezocht hebben zijn bijvoorbeeld de Zwarte Cross, Amsterdam Dance Event, bevrijdingsfestival, Lowlands, Pinkpop, Best Kept Secret, Appelpop, Paaspop, Parkpop, North Sea Jaz, DGTL, Mysteryland, Solar, Milkshake, Appelsap, Into the Woods, Eurosonic Noorderslag, Down the Rabbit Hole, We Are Electric, Wildeburg, Dauwpop, Concert at Sea, The Flying Dutch, FortaRock en meer.

2. Seksueel grensoverschrijdend gedrag op festivals

Wat is jouw ervaring: hoe vaak komt seksueel grensoverschrijdend gedrag voor op het festival dat / de festivals die jij hebt bezocht in Nederland?

Vaak	25%
Niet vaak	65%
Weet niet / geen mening	10%

Open vraag: waarom?

Bijna twee derde van de ondervraagde jongeren (65%) denkt dat seksueel grensoverschrijdend gedrag niet vaak voorkomt op muziekfestivals in Nederland. Ze geven aan er zelf geen ervaring mee te hebben, vinden dat de sfeer op festivals vaak gemoedelijk is en denken dat het publiek op elkaar let.

Hier een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Er is veel sociale controle. Je staat dicht op elkaar. Ongewenst/ongepast gedrag wordt snel gecorrigeerd door andere festivalbezoekers."

"Persoonlijk heb ik het nooit gezien of meegemaakt en in mijn directe omgeving ook niemand. Althans niemand heeft me er iets over verteld."

"Ik denk niet dat het vaak voorkomt, omdat men meestal met groepen is en personen op elkaar letten."

Een kwart van de ondervraagde jongeren (25%) denkt dat seksueel grensoverschrijdend gedrag wel vaak voorkomt op muziekfestivals in Nederland. Ze geven aan het zelf te hebben gezien of meegemaakt en denken dat dit komt omdat de sfeer op festivals vaak lossier is dan in het dagelijks leven, bijvoorbeeld door het drinken van alcohol.

Hier een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Op een festival lijkt iedereen zich meer dan anders vrij te voelen en dus ook ongegeneerd aan je te mogen zitten of dingen te mogen roepen. Ik heb vaak gezien dat er als er wat meer alcohol gedronken is bij sommige mensen de grenzen verder liggen en soms niet door hebben dat ze ongewenst bezig zijn."

"Zelf heb ik weinig aanvaringen gehad op dit gebied. Ben in meerdere jaren slechts enkele keren getikt op mijn billen. Maar binnen mijn vriendengroep zijn anderen minder gelukkig. Ik ken genoeg mensen die bij elkaar veel nare ervaringen hebben meegemaakt. Het totale aantal is al een tijdje niet meer op twee handen te tellen."

"Uit eigen ervaring meegemaakt dat mannen vaak denken dat ze je zo mogen en kunnen aanraken. Vooral wanneer ze meer drank of drugs ophebben. Wordt alleen dan vaak afgedaan als 'per ongeluk' aanraken."

De volgende vragen gaan over seksueel grensoverschrijdend gedrag op muziekfestivals. Waar de grens ligt, beleeft iedereen anders. We vragen je daarom naar je eigen beleving.

Zijn één of meerdere van onderstaande vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag je persoonlijk overkomen op het festival/de festivals in Nederland die jij hebt bezocht

	Algemeen	Mannen	Vrouwen
Ja, ik werd ongewenst nagefloten	14%	1%	27%
Ja, ik heb ongewenst seksuele opmerkingen gekregen	17%	2%	33%
Ja, ik ben ongewenst aangeraakt op billen en borsten	21%	7%	35%
Ja, ik ben ongewenst gezoend	3%	2%	4%
Ja, ik heb een ongepast/ongewenst seksueel voortel gekregen	10%	3%	18%
Ja, ik ben ongewenst aangeraakt bij mijn geslachtsdelen	2%	1%	2%
Ja, ik heb ongewenst een geslachtsdeel moeten zien	2%	1%	2%
Nee	67%	88%	45%
Weet niet /geen mening	5%	3%	7%

Open vraag: zou je willen omschrijven wat er is gebeurd?

Hier een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Ik heb al honderd verschillende opmerkingen gehoord en heb zeker op vijftig verschillende manieren een hand op mijn lichaam gevoeld die daar niet thuis hoorde."

"In de menigte voor het podium ineens een stevige hand in je kruis voelen. Tegen de tijd dat je om kunt draaien is de persoon verdwenen."

"Iemand pakte mij vast van achteren en vroeg of ik met hem mee wilde naar zijn tent voor seks. Ik heb hem weggeduwd en ben weggegaan."

"Ik liep achter mijn vrienden aan door het publiek en toen we stilstonden kneep iemand in mijn kont."

"Soms krijg je opmerkingen als: "zo dat ziet er lekker uit" of "zo die zou ik wel doen".

"Tijdens een optreden een hand op de bil, arm om mijn middel, hand op mijn borsten of heel dicht achter me komen staan."

"Een jongen dacht leuk te zijn door van achter te komen dansen m'n borsten vast te houden. Not funny!"

"Als het druk is pakken sommige mannen hun kans om iets te dichtbij te staan, waarbij je hun geslachtsdeel soms kan voelen."

"Nagefloten worden, opmerkingen over je kleding en handtastelijkheden als er toch niet achterhaald kan worden wie het was omdat het zo druk is in het publiek."

"Hey meisje jij wilt vast wel een grote piemel in je mond."

"Dat er in je billen of borsten geknepen wordt als je crowdsurft of bij iemand op z'n schouders zit. Als je er tegenin gaat dan krijg je een grote bek terug."

De volgende vragen zijn gesteld aan festivalbezoekers die hebben aangegeven te maken te hebben gehad met seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Op welke plek(ken) op het muziekfestival heeft iemand je seksuele grenzen overschreden?

Je kunt meerdere antwoorden aankruisen als je vaker te maken hebt gehad met seksueel grensoverschrijdend gedrag.

In het publiek tijdens een optreden	68%
In de rij bij een eet- of drinkkraam	15%
In de buurt van de toiletten	20%
Ergens anders op het festivalterrein	24%
Op het campingterrein	14%
Anders	2%
Weet niet	3%

Was er iemand uit het publiek / een bezoeker die ingreep, of niet?

Ja, het publiek /een bezoeker greep in	12%
Nee, een bezoeker / het publiek zag het gebeuren maar greep niet in	23%
Weet niet / niemand zag het gebeuren	65%

3. Hoe gaat de festivalorganisatie ermee om?

De volgende vraag is gesteld aan deelnemers die aangeven melding te hebben gedaan bij de organisatie.

Hoe vind je dat de organisatie is omgegaan met je melding?

Goed	92%
Niet goed	7%
Weet niet / geen mening	1%

Open antwoord: waarom vind je dat de organisatie hier wel of niet goed mee om is gedaan?

Hier een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"De organisatie noteerde het maar zei dat ze er niets aan konden doen behalve die persoon verwijderen als hij op heterdaad werd betrapt."

"Ze hebben mij even apart genomen en gevraagd of het allemaal goed ging met me. Ze hebben met me gepraat en geprobeerd de betreffende personen te vinden."

"Ik heb er wat van gezegd tegen een beveiligder en die vroeg wat er was gebeurd, dus ik zei dat ik in mijn billen was geknepen en toen zei hij dat dat nou eenmaal gebeurt en dat ik me niet druk moet maken."

De volgende vraag is gesteld aan jongeren die geen melding hebben gedaan bij de organisatie.

Waarom heb je dit grensoverschrijdend seksueel gedrag niet gemeld bij de festivalorganisatie?

Je kunt maximaal 3 antwoorden aankruisen.

Te veel moeite	19%
Het was niet erg genoeg, niet nodig	66%
Ik schaam(de) me ervoor	9%
Ik wist niet bij wie ik moest zijn	12%
De dader wordt toch nooit gevonden	36%

5% van de ondervraagden geeft aan om een andere reden het voorval niet te hebben gemeld bij de organisatie. In de open antwoorden wordt hierbij vaak genoemd dat het slachtoffer de dader zelf al op zijn of haar gedrag heeft aangesproken.

Heb jij grensoverschrijdend seksueel gedrag gezien op het festival dat / de festivals die jij hebt bezocht in Nederland?

Ja, iemand werd ongewenst nagefloten	24%
Ja, iemand kreeg een ongewenste seksuele opmerkingen	26%
Ja, iemand werd ongewenst aangeraakt op billen of borsten	24%
Ja, iemand werd ongewenst gezoend	8%
Ja, iemand kreeg een ongepast/ongewenst seksueel voorstel	10%
Ja, iemand werd ongewenst aangeraakt bij zijn/haar geslachtsdelen	4%
Ja, iemand heeft ongewenst een geslachtsdeel moeten zien	4%
Nee	58%
Weet niet / geen mening	7%

Open antwoord: wat zie je zoal?

Hier een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Vooral opmerkingen. Bijvoorbeeld: hee lekker ding, wil je op m'n gezicht zitten?"

"Mannen menen bij crowdsurfende vrouwen overal aan te mogen zitten. Meermaals zien gebeuren. Tijdens het optreden van Architects (Lowlands 2017) wees de zanger iemand van het publiek terecht die een crowdsurfster bij haar borsten greep."

"Binnen mijn vriendinnengroep die mee was werd een vriendin aan haar billen gezeten en naar zich toe getrokken om te dansen, terwijl ze daar geen interesse in had."

"Seksuele opmerkingen en aanraken billen/borsten wel gezien maar vind ik moeilijk in te schatten of het ongewenst was."

De onderstaande vraag is gesteld aan alle vrouwelijke deelnemers.

Tijdens het Zweedse festival Bravalla werden er in 2017 een aantal meldingen van aanranding en verkrachting gedaan. In een reactie daarop stelde een Zweedse comédienne voor om een festival te organiseren, alleen voor vrouwen.

Vind je het een goed of slecht plan om ook in Nederland een 'women only' festival te organiseren?

Goed plan	19%
Slecht plan	67%
Weet niet / geen mening	14%

Open vraag: waarom?

Twee derde van de vrouwen (67%) vindt het geen goed idee om een 'women-only' festival te organiseren. Ze geven vooral aan dat het uitsluiten van mannen niet de oplossing is voor het probleem en vinden dat een gemengd publiek juist zorgt voor een goede sfeer.

Hier een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Alleen een festival voor vrouwen organiseren lost het probleem niet op, je ontwijkt het alleen op dat ene festival. Het lijkt me veel zinniger om er meer bewustzijn erover te creëren, zodat iedereen op een fijne manier kan genieten van festivals."

"Dit is wel erg radicaal en generaliserend, niet elke man is een dader en niet elke vrouw is een slachtoffer. Festivals moeten voor iedereen toegankelijk blijven zo lang je maar gewoon normaal doet."

"Diversiteit is belangrijk voor een festival. Veel beter voor de sfeer, mannen brengen ook veel gezelligheid met zich mee."

"Alsof vrouwen gaan grensoverschrijdend gedrag kunnen plegen. Onzin. Draagt ook niet bij, bij het bewustzijn dat vrouwen hier ook plegers van kunnen zijn."

4. Hoe te voorkomen?

Sommige bezoekers letten uit voorzorg op hun gedrag tijdens festivals, in de hoop geen seksueel intimiderende situatie mee te maken. Ze kleden zich bijvoorbeeld niet te bloot en zorgen dat ze altijd samen met iemand op het festival rondlopen.

Gedraag jij je anders of neem je bepaalde maatregelen zodat je geen slachtoffer wordt van grensoverschrijdend seksueel gedrag op een festival?

	Algemeen	Mannen	Vrouwen
Ja	12%	2%	22%
Nee	80%	94%	65%
Weet niet / geen mening	8%	4%	13%

Open vraag: zo ja, welke maatregelen neem je dan?

Uit het antwoord op de vraag of je bepaalde maatregelen neemt zodat je geen slachtoffer wordt van grensoverschrijdend seksueel gedrag op een festival, blijkt dat vooral vrouwen dit doen. Een op de vijf vrouwen (22%) is hier bewust mee bezig. In de open antwoorden komt naar voren dat jonge vrouwen dit doen door zich niet te bloot en onthullend te kleden om zo anderen niet op ideeën te willen brengen, altijd bij een groep te blijven, niet in hun eentje een onveilige situatie op te zoeken, duidelijk 'nee' zeggen bij een onprettige situatie en vooral zelf niet teveel alcohol drinken.

Hier een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Ik drink niet super veel en zorg dat ik altijd bij vrienden in de buurt blijf. Ik ga niet alleen naar een de wc of een plek met weinig mensen. Je bent toch kwetsbaar als je alleen bent."

"Ik kleed me niet te bloot, want dan krijg je vaker opmerkingen. En ik ben heel duidelijk tegen mensen waar mijn grenzen liggen. Ik zeg er iets van als iemand iets doet of zegt dat ik onprettig vind."

"Anders kleden, niet te veel alcohol drinken, en ik ben meer op m'n hoede als ik in mijn eentje op het terrein ben. Ik blijf uit de buurt van hele dronken mannen."

"Ik let erop dat ik geen te uitdagende outfits draag en vooral nooit alleen ben. Ga altijd ten minste met z'n tweeën ergens heen. Je moet niet helemaal zat worden en goed op elkaar letten. En mensen negeren, mochten ze je intimideren."

Toch geeft het merendeel van de vrouwen (65%) aan geen maatregelen te nemen. Zij geven vooral aan dat je jezelf zou moeten kunnen dragen wat je wilt op een festival, zonder dat iemand dit als een uitnodiging ziet en je grenzen overschrijdt. Hier een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Het moet aankomen op fatsoen en respect. Al ga ik daar in mijn ondergoed rondlopen, dat wil nog steeds niet zeggen dat iemand me mag aanraken. Ik denk dat als je jezelf gaat verstoppen het alleen maar erger wordt, want dan heerst er een taboe op het slachtoffer in plaats van op de dader. Die moet aangepakt worden."

"Ik vind dat de schuld bij de dader ligt. Ik ga me niet bedekkender kleden om zoiets te voorkomen. Die verantwoordelijk ligt niet bij mij."

"Al loop ik naakt: het is nog steeds geen uitnodiging tot welk gedrag dan ook! Pas als ik in woorden laat blijken dat ik ergens interesse in heb mag je daarnaar handelen."

Wat denk jij dat over het algemeen het beste werkt om seksueel grensoverschrijdend gedrag op muziekfestivals in Nederland zoveel mogelijk te voorkomen?

Meer camera's plaatsen op het festivalterrein	8%
Meer beveiligers in uniform inzetten	19%
Meer beveiligers in 'burger' inzetten (dus niet herkenbaar als beveiligers)	35%
De organisatie moet een duidelijk meldpunt creëren op het festivalterrein (bv. in een stand)	44%
De organisatie moet een online / telefonisch meldpunt creëren (bv. in de festivalapp of via Whatsapp)	32%
Artiesten op het podium die er aandacht aan schenken	14%
Duidelijk op het festivalterrein communiceren wat de consequentie is als je de grens over gaat	30%
Ik denk dat er niets hoeft te gebeuren	17%
Weet niet / geen mening	4%
Iets anders	4%

Open vraag: licht hier je antwoord toe.

Hier een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Bezoekers op hun verantwoordelijkheid wijzen, door zowel artiesten als organisatie. Let op elkaar, pas op elkaar en pak dit gedrag aan (niet zelf, meld het). Ook met een meldpunt op het terrein."

"Duidelijke regels opstellen, vermelden en hier ook consequenties aan verbinden, mensen direct van het terrein verwijderen en de toegang ontzeggen. Mensen aanmoedigen elkaar aan te spreken."

"Artiesten kunnen denk ik 'modelleren' voor het goede gedrag. Het incident bij Lowlands vorig jaar waarbij de zanger van Architects zag dat er een vrouw in haar kont werd geknepen. Hij zei er iets over en dit gaf een duidelijk positief effect op de menigte."

"Ik denk dat het bij een stand melden van overlast nog een vrij hoge drempel is, maar via een app lijkt me goed. De mogelijkheid om het eerder te signaleren door meer beveiliging en politie in burger lijkt me ook zeker een goede toevoeging!"

"Actiecampagne starten op festivals. Bijna elk groot festival heeft wel een programmaboekje. Hierin zou een afbeelding/bladzijde kunnen staan met simpele etiquette regels. Ook kan deze boodschap op stickers in/op Dixi's worden geplakt. Duidelijk maken dat een beetje flirten leuk en gezellig is, maar dat een meisje naroeppen omdat ze 'dikke tieten' heeft niet leuk en gezellig is."

5. Zelf de grens over?

In hoeverre is de volgende stelling op jou van toepassing:

'Ik denk dat ik zelf wel eens de seksuele grenzen van iemand anders heb overschreden op een muziekfestival in Nederland.'

	Algemeen	Mannen	Vrouwen
Eens	7%	13%	2%
Oneens	90%	83%	98%
Weet niet / geen mening	3%	4%	0%

Negen op de tien jongeren (90%) denkt dat ze zelf nooit de seksuele grenzen van iemand anders te hebben overschreden tijdens een festival. Ze geven aan dat ze op festivals vooral bezig zijn met de muziek en met hun vrienden, of dat ze wel weten waar de grens ligt bij anderen. Toch twijfelen een aantal ondervraagde jongeren of ze achteraf soms toch niet de grenzen van iemand anders hebben overschreden.

Hierbij een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Ik ben op festivals vooral bezig met muziek."

"Ik heb daar simpelweg geen interesse in. Ik kom voor de gezelligheid met vrienden. Niet om andere mensen het minder gezellig te maken."

"Ik kan me niet voorstellen dat ik grenzen en over gegaan, dat zou me verteld zijn."

"Ik raak niemand ongewenst aan en maak ook geen ongepaste (seksueel getinte) opmerkingen naar anderen. Als je dit zelf weleens overkomt, doe je dat een ander niet aan."

"Op een festival wordt veel geflirt en gedanst, maar ik let altijd wel op dat het ook van twee kanten komt."

"Ik vind dat je best een kansje moet kunnen pakken. Als duidelijk is dat dit ongewenst is dan stop je meteen."

"Door drank en/of drugs vervagen grenzen. Ik denk niet dat ik grenzen ben overgegaan, maar weet het niet 100% zeker."

"Tegenwoordig is iedereen panisch op dit gebied en wordt hallo zeggen al gezien als seksuele intimidatie. Dus ik zal vast iemand grens hebben overschreden."

"Nooit bewust. Maar daar gaat het volgens mij precies om. Misschien heb ik wel eens iemands grenzen overschreden. Het is mij in ieder geval nooit verteld."

"Ik heb wel eens iemand bij de billen gegrepen tijdens een vrij intieme dans. Ik weet niet zeker of dit ongewenst was."

6. Gebruik jij weleens wat op festivals?

Heb jij een van onderstaande middelen wel eens gebruikt op een muziekfestival in Nederland? (*kruis alles aan wat je wel eens gebruikt hebt op festivals*)

Alcohol	86%
Softdrugs (wiet of hasj)	33%
XCT-pil	21%
MDMA	14%
Speed (amfetamine)	13%
Lachgas	12%
Cocaïne	10%
4-FA/4-FMP	9%
Ketamine	7%
Paddo's	4%
LSD	4%
2C-B	4%
GHB	3%
Een ander verdovend middel	2%
Nee	11%

2% van de ondervraagde jongeren geeft aan weleens andere verdovende middelen te gebruiken dan genoemd in de bovenstaande lijst. In de open antwoorden worden truffels, poppers, 3-MMC en 6-APB/Benzofury genoemd.